

Főoldal>Jogszabályok és ítélkezési gyakorlat>A tagállamok joga

Legislația națională

Luxemburg

În această secțiune veți găsi o prezentare generală a diferitelor izvoare de drept în Luxemburg.

Izvoare de drept

Izvoare de drept internaționale

Marele Ducat al Luxemburgului este obligat să respecte tratate internaționale, multilaterale și bilaterale. Pe lângă obligațiile impuse de aceste angajamente statului Luxemburg în relațiile sale cu alte state, unele dintre aceste tratate sunt izvoare de drept pentru persoanele fizice (de exemplu, cetățenii UE beneficiază în mod direct de libertatea de circulație pe baza tratatelor europene).

Acorduri internaționale

Acestea sunt tratate și acorduri internaționale încheiate între Marele Ducat al Luxemburgului și alte state. Câteva exemple sunt Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 sau tratatele Benelux semnate la Haga la 3 februarie 1958 și, respectiv, 17 iunie 2008, care sunt obligatorii pentru Belgia, Țările de Jos și Luxemburg.

Dreptul Uniunii Europene

Dreptul Uniunii Europene cuprinde tratatele europene, precum și normele legislației secundare, incluse în actele adoptate de instituțiile Comunității Europene și ale Uniunii Europene: directive, decizii, regulamente, avize și recomandări.

Izvoare de drept naționale

Norme constituționale

Constituția Marelui Ducat al Luxemburgului a fost promulgată la 17 octombrie 1868. Sistemul constituțional înființat în 1868 este foarte apropiat de sistemul Constituției belgiene din 1831. Deși există numeroase diferențe în detalii, publicațiile în materie de drept constituțional belgian pot fi invocate fără rezerve în ceea ce privește principiile generale. În pofida numeroaselor revizuirii constituționale făcute de la promulgarea sa, Constituția actuală corespunde încă în mod substanțial textului promulgat în 1868.

Constituția luxemburgheză este o Constituție rigidă, pentru revizuirea ei fiind necesară o procedură specială, care este mai complexă decât procedura legislativă ordinară. O modificare adusă Constituției necesită două voturi succesive în Parlamentul luxemburghez (*Chambre des Députés*) și cel puțin o majoritate de două treimi din voturile exprimate, votul prin reprezentare nefiind permis. Cele două voturi trebuie să fie organizate la o distanță de cel puțin trei luni.

Dacă, în cele două luni de după primul vot, mai mult de un sfert din membrii Parlamentului sau 25 000 de votanți solicită acest lucru, textul adoptat în prima lectură de către Parlament este supus unui referendum. Într-un astfel de caz, nu se mai organizează un al doilea vot, iar revizuirea este adoptată doar dacă obține majoritatea voturilor valide exprimate.

Norme legislative

Legile sunt definite ca normele adoptate de Parlament și promulgate de Marele Duce. Organele legislative luxemburghize decid asupra formei pe care doresc să o dea dreptului lor administrativ, cu excepția cazului în care o dispoziție constituțională sau o dispoziție de drept internațional le limitează această libertate.

Norme de reglementare

Este clar faptul că legile nu pot reglementa orice aspect în cel mai mic detaliu. În plus, utilizarea unei proceduri legislative relativ complicate nu este întotdeauna adecvată, de exemplu, legiferarea într-un domeniu în care dispoziția trebuie să fie modificată în mod frecvent.

În aceste cazuri intervine Regulamentul Marelui Ducat (*règlement grand-ducal*), care este instrumentul de punere în aplicare a dreptului. Într-adevăr, Constituția luxemburgheză îi încredințează Marelui Duce sarcina de a „(adopta) regulamentele și ordinele necesare pentru punerea în vigoare a legilor”.

Care sunt celelalte izvoare de drept, dacă există, și ce putere au?

Jurisprudența

Recunoașterea jurisprudenței ca un izvor de drept nu se face fără dificultăți. Într-adevăr, dreptul luxemburghez nu recunoaște „regula precedentului” aplicată în sistemele juridice bazate pe modelul common law, iar instanțele nu sunt, în general, obligate să respecte hotărârile pronunțate în alte cauze, chiar și similare. În plus, judecătorilor le este interzis să pronunțe o hotărâre pe baza principiilor generale și, prin urmare, judecata lor trebuie să se limiteze la fiecare caz specific.

În practică, jurisprudența creată într-o cauză similară are, totuși, o însemnătate clară. În plus, când un instrument este deschis interpretării, judecătorul are, în mod clar, mai multă putere, deoarece poate defini legea prin interpretarea acesteia.

Jurisprudența internațională

Marele Ducat al Luxemburgului recunoaște autoritatea directă a mai multor instanțe internaționale, inclusiv Curtea Europeană a Drepturilor Omului din Strasbourg.

Jurisprudența europeană

În temeiul articolului 267 din TFUE, jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene se aplică instanțelor naționale prin intermediul unei trimeri preliminare, care permite instanțelor naționale ca, înainte de pronunțarea unei hotărâri, să solicite Curții soluția la problemele care apar în urma aplicării dreptului UE, de care persoanele fizice se pot prevala în fața acestor instanțe.

Jurisprudența națională

Ca regulă generală, hotărârile judecătorești pronunțate la încheierea procedurilor civile și comerciale nu au decât autoritate de lucru judecat (*res judicata*) relativă: aceste hotărâri sunt obligatorii pentru părțile implicate în cauză, dar nu modifică prevederile legii.

Același lucru este valabil și pentru majoritatea hotărârilor pronunțate de instanțele administrative. În mod excepțional, o acțiune împotriva unui act de reglementare introdusă în fața Tribunalului administrativ de primă instanță (*Tribunal administratif*) sau a Curții administrative (*Cour administrative*) conduce la o hotărâre sau o decizie care va avea o aplicare generală și va fi publicată în Monitorul Oficial al Marelui Ducat al Luxemburgului (*Mémorial*).

Deciziile pronunțate de Curtea Constituțională (*Cour constitutionnelle*) au, de asemenea, aplicare generală și sunt publicate în *Mémorial* (Monitorul Oficial al Marelui Ducat al Luxemburgului).

Principii generale de drept

Dintre normele derivate din jurisprudență, este important să se observe, în special, categoria principiilor generale de drept, definite ca „norme de drept care sunt obligatorii pentru administrație și a căror existență este confirmată prin deciziile instanțelor”.

Ierarhia normelor

În dreptul național, există o ierarhie a izvoarelor de drept. Constituția este izvorul de drept suprem, urmată de legi și regulamente.

În lipsa unor dispoziții constituționale, poziția dreptului luxemburghez cu privire la relația dintre dreptul internațional și dreptul intern derivă în mod exclusiv din jurisprudență.

Jurisprudența luxemburgheză în această chestiune s-a dezvoltat de la începutul anilor 1950, când, mai întâi, Curtea de Casație (*Cour de Cassation*) și apoi Consiliul de Stat (*Conseil d'Etat*) au semnalat renunțarea la poziția susținută anterior, care, din cauza separării puterilor, făcea imposibilă o evaluare de către instanțe a conformității legilor cu tratatele internaționale.

Potrivit deciziei majore a Consiliului de Stat din 1951, „un tratat internațional integrat în legislația internă printr-o lege de aprobare este o lege de rang superior, cu motivație superioară voinței unui organism intern. Prin urmare, în cazul unui conflict între dispozițiile unui tratat internațional și dispozițiile unei legi naționale ulterioare, dreptul internațional trebuie să prevaleze asupra dreptului național” (Consiliul de Stat, 28 iulie 1951, Pas. lux. t. XV, p. 263).

Formularea din decizia respectivă este, în mod evident, foarte generală, întrucât hotărârea arată că normele internaționale, fără distincție, prevalează asupra voinței oricărui organism intern. Cu toate acestea, instanțele luxemburghize nu s-au pronunțat niciodată în mod explicit în favoarea supremației normelor internaționale în raport cu Constituția.

Ar trebui să se menționeze că, la momentul revizuirii din 1956, adunarea constituantă a respins în mod expres un proiect de lege guvernamental, care prevedea că „Normele dreptului internațional fac parte din ordinea juridică națională. Acestea au întâietate în fața legilor naționale și a tuturor celorlalte dispoziții naționale”. Observațiile cu privire la articole au menționat clar că această din urmă formulare viza să includă dispozițiile constituționale.

Cu toate acestea, Consiliul de Stat a recunoscut în mod implicit această supremație într-un aviz din 26 mai 1992 privind proiectul de lege pentru aprobarea Tratatului privind Uniunea Europeană. Într-adevăr, în avizul respectiv, Consiliul sugerează că „ar trebui să se țină seama de faptul că, în temeiul ierarhiei normelor de drept, dreptul internațional are prioritate față de dreptul național și, în caz de conflict, instanțele se prevalează de tratat în defavoarea dreptului intern. Având în vedere importanța evitării unui conflict între dreptul nostru național și dreptul internațional, Consiliul de Stat solicită să se facă modificarea constituțională necesară în termenul adecvat, astfel încât să se prevină o astfel de situație de incompatibilitate”. Prin urmare, Marele Ducat al Luxemburgului pare să fi adoptat o abordare internaționalistă fermă.

Fără îndoială, această situație este o consecință tehnică a lipsei unei evaluări constituționale a legilor în Luxemburg. Curtea Constituțională evaluează conformitatea legilor cu Constituția. Totuși, o problemă privind conformitatea cu Constituția a unei legi de aprobare a unui tratat internațional nu poate fi sesizată în fața Curții Constituționale.

În sistemul juridic luxemburghez, legile care contravin Constituției pot fi declarate neconstituționale de către Curtea Constituțională. O instanță judiciară sau administrativă luxemburgheză poate sesiza o chestiune în fața Curții Constituționale atunci când, în contextul procedurilor derulate, se ridică problema constituționalității. Sesizarea directă a Curții nu este posibilă.

De asemenea, se poate introduce o acțiune în anulare împotriva actelor de reglementare ilegale în fața Tribunalului administrativ, cu posibilitate de recurs în fața Tribunalului administrativ. Cu toate acestea, o astfel de acțiune este admisibilă doar în termen de trei luni de la publicarea reglementării. Dacă, după expirarea acestei perioade, legalitatea actului de reglementare este dezbătută în fața unei instanțe judiciare sau administrative, instanța are în continuare opțiunea de a se pronunța în favoarea legii în raport cu actul de reglementare, însă, spre deosebire de acțiunea directă posibilă în cele trei luni de la publicare, hotărârea respectivă nu va avea aplicabilitate generală.

Intrarea în vigoare la nivel național a normelor în cadrul instrumentelor supranaționale

Acorduri internaționale

Constituția luxemburgheză este excepțional de concisă în ceea ce privește reglementarea procedurii de aprobare a tratatelor internaționale, întrucât se limitează să afirme că „tratatele nu vor putea produce efecte înainte de a fi aprobate prin lege și publicate în formele prevăzute pentru publicarea legilor”.

Marele Ducat este o țară cu o tradiție de tip monist. Cu alte cuvinte, tratatul însuși se aplică în același fel ca o normă internă a Marelui Ducat, fără să fie necesar ca acesta să fie transpus într-o anumită formă.

Prin urmare, conținutul legii de aprobare este foarte scurt și se limitează, în general, la un singur articol prin care un anumit tratat „se aprobă prin prezenta”.

Această lege nu are conținut normativ. Legea de aprobare aprobă, dar nu transpune; singurul său scop este de a autoriza guvernul să ratifice tratatul.

Legea de aprobare este adoptată de Parlament în conformitate cu procedura ordinară. Votarea se face, de obicei, cu majoritate absolută, cu excepția cazului în care tratatul prevede delegarea de competențe (a se vedea mai jos). De la modificarea din 1956, Constituția luxemburgheză include o dispoziție expresă prin care delegarea de competențe este posibilă pentru organizațiile internaționale prin tratat. Articolul 49a din Constituție prevede că „exercitarea competențelor rezervată prin Constituție ramurilor legislative, executive și judiciare poate fi încredințată temporar prin tratat instituțiilor guvernate de dreptul internațional”. Totuși, articolul 37 al doilea paragraf din Constituție prevede că tratatele de acest tip trebuie să fie aprobate de Parlament printr-o majoritate consolidată în mod semnificativ.

Cu excepția cazurilor în care se prevede acest lucru în mod expres, adoptarea legii de aprobare nu are efectul de a pune în vigoare un tratat în dreptul național luxemburghez. Legea de aprobare este o cerință prealabilă pentru intrarea sa în vigoare, dar acest lucru se va întâmpla doar după ratificare. În plus, în Luxemburg, chiar și după aprobarea Parlamentului, puterea executivă are libertate deplină în ceea ce privește ratificarea textului, iar exercitarea acestei competențe nu poate fi contestată de instanțe.

De obicei, intrarea în vigoare a unui tratat în dreptul național presupune îndeplinirea a trei condiții: (1) tratatul trebuie să fi fost ratificat de Marele Ducat, (2) tratatul trebuie să fie în vigoare la nivel internațional și (3) textul tratatului trebuie să fi fost publicat integral în *Mémorial*-ul luxemburghez, întocmai ca o lege.

Ar trebui să se menționeze că publicarea tratatului (impusă prin articolul 37 din Constituție) este o cerință separată de cerința publicării legii de aprobare a tratatului. Desigur, în majoritatea cazurilor, ambele condiții sunt îndeplinite în același timp, adică textul tratatului este publicat în *Mémorial* imediat după textul legii. Cu toate acestea, este vorba de două acte separate, iar publicarea lor ar putea fi separată, întrucât tratatul nu face parte integrantă din legea de aprobare.

Normele Uniunii Europene

Constituția luxemburgheză nu conține nicio dispoziție specifică care să reglementeze transpunerea legislației europene secundare în dreptul național luxemburghez.

Instrumentul uzual pentru implementarea directivelor europene este o lege adoptată de o majoritate ordinară a Parlamentului.

Deși, în principiu, directivele europene trebuie să fie transpuse în legislația luxemburgheză prin lege, o lege propriu-zisă nu este totuși necesară atunci când directiva vizează o chestiune deja reglementată printr-o lege luxemburgheză necontradictorie. În acest caz, transpunerea se poate face prin intermediul unui

Regulament al Marelui Ducat adoptat pe baza competenței generale de a asigura respectarea legilor care îi revine guvernului în temeiul articolelor 33 și 36 din Constituție. Prin urmare, *in sens strict*, Marele Ducat aplică legea luxemburgheză, chiar dacă conținutul regulamentului se bazează, de fapt, pe o directivă europeană.

Utilizarea legislației poate fi chiar evitată în cazul în care chestiunea armonizată de directivă a făcut obiectul unui statut de abilitare prin care Parlamentul acordă guvernului competența de a aborda prin simple regulamente chestiuni care, în mod normal, intră în sfera legilor.

Astfel de „statute de abilitare” au fost adoptate de Parlament din 1915 și, prin urmare, guvernul are competențe de reglementare extinse în domeniile economiei și finanțelor care, chiar și în lipsa unei referiri exprese la Europa, i-ar fi permis fără îndoială, să transpună și numeroase directive europene. Cu toate acestea, transpunerea directivelor europene este reglementată în prezent printr-un statut de abilitare specific din 9 august 1971, modificat printr-o lege din 8 decembrie 1980, al cărui scop este limitat la autorizarea guvernului să aplice și să sprijine directivele Comunităților Europene cu privire la teme legate de economie, tehnologie, agricultură, silvicultură, afaceri sociale și transport. Prin derogare de la procedura de reglementare ordinară, regulamentele Marelui Ducat vizate trebuie să fi primit aprobarea comisiei parlamentare relevante.

Procedura de adoptare a regulamentelor Marelui Ducat este caracterizată, la fel ca procedura legislativă, de obligația guvernului de a-și depune proiectul de lege pentru avizul Consiliului de Stat și al camerelor profesionale (*Chambres professionnelles*). Totuși, spre deosebire de procedura legislativă, procedura de reglementare permite guvernului să evite, pur și simplu, astfel de consultări din motive de urgență a adoptării măsurii recomandate. Această facilitate nu poate fi însă utilizată de guvern în cazurile în care vizează să transpună o directivă a UE prin intermediul unui regulament al Marelui Ducat. Legea din 9 august 1971 completează procedura de reglementare ordinară impunând, pe de o parte, consultarea obligatorie a Consiliului de Stat și, pe de altă parte, aprobarea comisiei parlamentare relevante.

În ambele cazuri, textul regulamentului Marelui Ducat este adoptat în Consiliul de Miniștri (*Conseil des ministres*), apoi semnat de ministrul responsabil și trimis Marelui Duce în vederea promulgării. Regulamentul Marelui Ducat intră în vigoare după publicarea sa în *Mémorial*.

Intrarea în vigoare a normelor naționale

În Marele Ducat al Luxemburgului, legile și regulamentele intră în vigoare doar după publicarea lor în *Mémorial*.

Autoritățile abilitate să adopte norme juridice

Norme internaționale

Constituția luxemburgheză prevede că „Marele Duce semnează tratate”. Însă adaugă faptul că „tratatele nu vor produce efecte înainte de a fi aprobate prin lege și publicate în formele prevăzute pentru publicarea legilor”.

Ar trebui să se precizeze că aprobarea este necesară pentru toate tratatele internaționale, indiferent de obiectul acestora, iar această aprobare trebuie să se facă sub forma unei legi. Clarificarea din urmă a fost introdusă în 1956, la solicitarea expresă a Consiliului de Stat, care a considerat că „această aprobare este legată de procedura de legiferare, deoarece Constituția nu recunoaște decât această procedură unică, aplicabilă tuturor expresiilor de voință ale Parlamentului, cu privire la orice chestiune”.

Norme naționale

În sistemul legislativ al Marelui Ducat al Luxemburgului, **inițiativa legislativă** poate aparține **Parlamentului** sau **guvernului**.

Dreptul de inițiativă al guvernului este numit „inițiativă guvernamentală” și se exercită prin prezentarea de **proiecte de lege guvernamentale**.

Dreptul de inițiativă al Parlamentului este numit „inițiativă parlamentară” și se exercită prin prezentarea de **proiecte de lege ale deputaților**.

Ulterior, aceste proiecte de lege guvernamentale sau ale deputaților sunt supuse spre avizarea organismelor implicate (camere profesionale) și, cel mai important, spre avizarea **Consiliului de Stat**. După primirea avizului din partea Consiliului de Stat, proiectul de lege guvernamental sau al deputaților este trimis înapoi Parlamentului.

Procesul de adoptare a acestor norme juridice

Legi

Parlamentul este un parlament unicameral.

Pentru a atenua riscul de impetuozitate într-un sistem unicameral, adunarea constituantă luxemburgheză a stabilit că fiecare proiect de lege guvernamental trebuie să fie supus, în principiu, la două voturi, la o distanță de cel puțin trei luni.

Cu toate acestea, Constituția prevede că se poate renunța la cerința unui al doilea vot (cunoscută ca „al doilea vot constituțional”) „dacă Parlamentul, în acord cu Consiliul de Stat, decide altfel în cadrul unor sesiuni deschise”.

Consiliul de Stat exercită o funcție distinctă în acest caz, similară cu rolul jucat de camerele legislative secundare din alte state (și, în special, cu rolul jucat de Camera Lorzilor din Anglia). Mai întâi, este implicat înainte de dezbaterile parlamentare. Constituția impune ca avizul Consiliului de Stat să fie solicitat pentru fiecare proiect de lege guvernamental sau al unui deputat. Apoi, Consiliul de Stat este implicat a doua oară după primul vot al Parlamentului pentru a decide, în sesiuni deschise, cu privire la renunțarea la al doilea vot.

În practică, prin această procedură se renunță la un al doilea vot pentru marea majoritate a legilor. Consiliul de Stat a adoptat o politică potrivit căreia renunțarea este aprobată în aproape toate cazurile, refuzul fiind rezervat pentru cazurile cele mai importante. Cel mai adesea, obstacolele potențiale în fața renunțării sunt eliminate în timpul procedurii preliminare.

Ar trebui să se sublinieze și că Consiliul de Stat nu are efectiv drept de veto, ceea ce ar fi, de altfel, dificil de reconciliat cu faptul că Consiliul de Stat nu este un organism ales. Într-adevăr, membrii Consiliului de Stat sunt numiți de către Marele Duce. În cazul unui loc vacant, supleanții sunt numiți pe rând, primul - direct de către Marele Duce, al doilea - dintr-o listă de trei candidați propuși de Parlament și al treilea - dintr-o listă de trei candidați propuși de Consiliul de Stat. Consiliul de Stat poate întârzia adoptarea unei legi doar cu două luni, acordând astfel organelor legislative mai mult timp pentru reflecție.

Marele Duce participă nu doar la începutul procedurii legislative (pentru proiectele de legi guvernamentale), dar și după adoptarea textului legii de către Parlament. Constituția luxemburgheză prevede că „Marele Duce promulgă legile în termen de trei luni de la votul Parlamentului”.

Regulamentele Marelui Ducat

Potrivit articolului 2 din Legea din 12 iulie 1996 privind reforma Consiliului de Stat, (*loi du 12 juillet 1996 portant réforme du Conseil d'Etat*), niciun **proiect de regulament** de punere în aplicare a legilor și tratatelor nu poate fi înaintat Marelui Duce decât după obținerea **avizului** din partea **Consiliului de Stat**.

Cu toate acestea, guvernul poate să deroge de la această regulă generală în situații de urgență (care rămân la aprecierea Marelui Duce pe baza unui raport motivat în mod corespunzător de către ministrul inițiator) și să renunțe astfel să solicite avizul Consiliului de Stat (sau *Haute Corporation*, astfel cum este numit uneori). Totuși, recurgerea la această **procedură de urgență** se limitează la situații excepționale.

În plus, dacă o lege a Parlamentului impune în mod formal sesizarea Consiliului de Stat pentru a aviza normele de aplicare a acestei legi, atunci nu se poate recurge în niciun caz la procedura de urgență. Această situație este valabilă, de asemenea, pentru amendamentele la proiectele de regulament pentru care Consiliul de Stat a emis deja un prim aviz.

Ca și în cazul legilor Parlamentului, Consiliul de Stat își dă avizul asupra proiectelor de regulament sub forma unui **raport motivat** care conține considerații generale, o analiză a textului proiectului și, dacă este cazul, un contraproiect de regulament.

Analiza Consiliului de Stat ține seama de conținutul și forma proiectelor de regulament, precum și de conformitatea acestora cu o normă superioară de drept.

Baze de date legislative

Site-ul [Légilux](#) este portalul juridic online al guvernului Marelui Ducat al Luxemburgului.

Acesta permite accesul la legislația luxemburgheză, fie sub forma unor texte brute (inițiale) în *Mémorial A*, fie sub forma unor texte coordonate, incluse în cea mai mare parte în codurile și culegerile de legislație.

Site-ul se împarte în trei domenii principale și anume:

spațiul legislativ include publicațiile cu privire la legislația luxemburgheză, diverse alte publicații, precum și texte consolidate;

spațiul administrativ include publicațiile considerate a fi „de natură administrativă”. Acesta include, în principal, culegeri de texte din *Mémorial B*, precum și *Annuaire Officiel d'Administration et de Législation* (Anuarul oficial al administrației și al legislației);

Spațiul întreprinderilor și al asociațiilor, *Mémorial C*, a fost înlocuit începând cu 1 iunie 2016 cu o listă de publicații disponibile pe site-ul web al

Registrului comerțului din Luxemburg (*Registre de commerce et des Sociétés* — RCS). Arhivele *Mémorial C*, din 1996 până la ultimul *Mémorial C* publicat la 27 iulie 2016, vor fi în continuare disponibile în **spațiul întreprinderilor și al asociațiilor**.

Accesul la bazele de date este gratuit?

Da, accesul la bazele de date este **gratuit**.

Linkuri conexe

[Site-ul Légilux](#)

[Consiliul de Stat](#)

[Parlamentul](#)

[Guvernul](#)

[Ministerul Justiției](#)

Ultima actualizare: 17/07/2020

Versiunea în limba națională a acestei pagini este gestionată de statul membru respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Comisia Europeană declină orice responsabilitate privind informațiile sau datele conținute sau la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.